

Návrhy na změnu legislativy vztahující se k domovům mládeže

1. Návrhy na změnu vyhlášky č. 108/2005 Sb.

§ 2 – účel domova

§ 2 odst. 2 - doplnit

Platné znění :

(2) Domov vede žáky a studenty k plnohodnotnému využívání volného času formou zájmových činností.

Návrh na změnu znění § 2 odst. 2:

(2) Domov vede žáky a studenty k plnohodnotnému využívání volného času organizováním zájmových činností, aktivit vedoucích ke zdravému životnímu stylu včetně prevence rizikového chování, zajišťuje podmínky pro kvalitní přípravu na vyučování.

Zdůvodnění:

- navrhovaná úprava blíže vymezuje šíři působení domova mládeže jak vyplývá z jejich poslání, účelu a skutečné činnosti,
- volný čas není naplněn pouze zájmovými činnostmi, domovy mají ve svých ŠVP podstatně širší škálu činností, forem a metod výchovné a vzdělávací práce,
- v současnosti domovy mládeže nemají RVP a vyhláška jim nestanoví cíle a úkoly v oblasti výchovy a vzdělávání,
- úprava nepřináší zvýšené nároky na financování domovů mládeže.

§ 3 - organizace domova

§ 3 odst. 1

Platné znění:

1) Základní jednotkou výchovně vzdělávací činnosti v domově je výchovná skupina (dále jen "skupina"). Každou skupinu vede jeden vychovatel. Nejnižší počet žáků a studentů ve skupině je 20 a nejvyšší počet žáků a studentů ve skupině je 30. V odůvodněných případech může ředitel domova zvýšit nejvyšší počet žáků a studentů ve skupině až o 3.

Návrh :

Základní jednotkou výchovně vzdělávací činnosti v domově je výchovná skupina (dále jen "skupina"). Každou skupinu vede jeden vychovatel. Nejnižší počet žáků a studentů ve skupině je 20 a nejvyšší počet žáků a studentů ve skupině je 27. V odůvodněných případech může ředitel domova zvýšit nebo snížit počet žáků a studentů ve skupině až o 3.

Zdůvodnění :

- v domovech přibývá žáků, kteří vyžadují individuální přístup,
- vychovatel by měl dostat větší prostor pro realizaci svých odborných kompetencí např. pro pedagogickou diagnostiku, prevenci rizikového chování, individuální plánování výchovy apod., což vyžaduje snížit počet svěřených žáků ve výchovné skupině,

- navržená úprava ve většině domovů nepřinese zvýšené nároky na financování domovů mládeže.

K tomu navrhuje pro tzv. „malé domovy“ projednat na MŠMT ČR **možnosti jiné organizace výchovy** než prostřednictvím výchovných skupin.

Konkrétně:

- provozní podmínky v malých domovech mnohdy neumožňují denní kontakt vychovatele s žáky své výchovné skupiny (vychovatelé se vzájemně u skupin zastupují, protože jsou nuceni zabezpečovat provoz domova a dohled nad žáky i v nočních a ranních směnách),

- malé výchovné společenství, ve kterém se všichni znají, umožňuje jiné alternativy výchovně vzdělávací práce než poskytuje běžná výchovná skupina (pozor! obavy z podfinancování, pokud by toto společenství bylo považováno za četnější výchovnou skupinu).

Obdobně i domovy umístěné v několika budovách mají svá specifika hodná pozornosti při organizaci domova i financování. Jedním z nich je problém ustavení skupiny na pracovišti, kde počet lůžek neodpovídá optimálnímu počtu žáků, na němž je postaven příslušný normativ.

§ 3 odst. 3

Platné znění:

Je-li skupina tvořena pouze žáky a studenty se zdravotním postižením, je počet žáků a studentů ve skupině shodný s počtem žáků ve třídě školy samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením podle zvláštního právního předpisu.

Návrh :

Doplnit do odst. 3 jako poslední větu nebo doplnit jako samostatný odst. 4:

....Jsou-li ve skupině zařazeni též žáci a studenti se zdravotním postižením, je nejvyšší počet žáků a studentů ve skupině 24 za předpokladu, že počet žáků se zdravotním postižením je nejmeně 5.

Zdůvodnění :

- podpora trendu začleňování žáků a studentů se zdravotním postižením do běžných výchovných skupin,

- respektovat vyšší potřebu práce s žáky a studenty se zdravotním postižením, a proto se navrhuje nižší celkový počet žáků v této „smíšené“ skupině,

- další podrobnosti též v dokumentu se závěry pracovní skupiny zabývající se financováním domovů mládeže.

2. Návrh na doplnění zákona č. 561/2004 Sb.

ADMIN požaduje jako první krok vyjmutí DM a internátů ze skupiny poskytovatelů školských služeb a jejich zařazení do hlavního proudu škol a školských zařízení tj. do oblasti vzdělávání.

Zdůvodnění:

DM a internáty oproti jiným školským službám realizují své výchovné a vzdělávací cíle v souladu se školským zákonem prostřednictvím ŠVP. Plnění vzdělávacích cílů považujeme za stejně důležité (ne-li více) jako plnění sociálně zabezpečujících funkcí DM a internátů.

§ 31 – výchovná opatření

Platné znění:

- (1) 2. věta, stávající znění: „pochvaly, jiná ocenění a další kázeňská opatření může udělit či uložit ředitel školy nebo školského zařízení nebo třídní učitel“.

Navrhované doplnění: „*pochvaly, jiná ocenění a další kázeňská opatření může udělit či uložit ředitel školy nebo školského zařízení nebo třídní učitel* **nebo vychovatel**“.

Zdůvodnění:

- vychovatel je při vzdělávání a výchově v domově mládeže ve stejné pozici vůči skupině žáků jako třídní učitel ve škole vůči své třídě, obě tyto profese by měly mít stejné výchovné a kázeňské prostředky,
- předpokládaná úprava nepřináší zvýšené nároky na financování domova mládeže.

3. Důvodová zpráva k výše uvedeným návrhům

Činnost DM je vymezena zejména zákonem č. 561/2004 Sb., dále NV č. 75/2005 Sb. a vyhláškou č. 108/2005 Sb.

Definovaná činnost ve výše uvedených předpisech zcela nevystihuje **poslání domovů mládeže v České republice**, které je dáno již i historicky a vychází z letitých zkušeností a dosažených výsledků výchovné práce domovů.

Východiska k návrhům:

1. Je třeba usilovat o změnu pohledu na DM – především pohledu na jejich roli. Domovy nejsou jen školská ubytovací zařízení poskytující ubytovací a stravovací služby, ale jsou i výchovně vzdělávacími zařízeními (včetně neformálního a informálního vzdělávání dle EU). Jsou důležitým činitelem ve vzdělávacím procesu středního školství. Umožňují naplňovat spádové střední školy a specializované střední a vyšší odborné školy talentovanými žáky a studenty, kteří by se bez možnosti přiměřeného a dotovaného ubytování nemohli vzdělávat. Na posílení a zdůraznění role domovů mládeže v systému českého školství je třeba zainteresovat ředitele škol, jejichž žáci jsou ubytováni v domovech.

2. Posílení role výchovného působení v DM, zejména v oblastech prevence sociálně – patologických jevů, neboť tyto jevy se projevují nejdříve (v počátečním stadiu) právě v DM. Výchovné působení v kolektivu v rámci dobrovolné účasti žáků a studentů na volnočasových aktivitách, průběžná diagnostika a denní kontakt se žáky v neformálním prostředí vytváří příznivější klima ke zjištění nežádoucích jevů (volnější prostředí s větší důvěrou) než ve školách, rodinách i ostatních společenstvích.

3. Posílení poradenské a konzultační role domovů a jejich pedagogických pracovníků nejen v přípravě žáků a studentů na vyučování, ale zejména v orientování se ve volnočasových aktivitách, v účelné organizaci volného času a jeho využívání, přičemž některé tyto aktivity garantují a zajišťují sami vychovatelé svou odbornou profesní přípravou. Nezanedbatelná je i konzultační a poradenská role vychovatelů pro rodiče při řešení problémů výchovných a problémů vyplývajících z dospívání žáků. Podmínkou toho však je, aby odborné přípravě na tuto činnost a realizaci úkonů v pedagogické diagnostice věnovaly větší pozornost vzdělávací instituce připravující vychovatele.

4. Při velkém počtu škol a pestrosti jejich zaměření, studijní náplni i realitně vysokému věkovému rozptýlení žáků a studentů je velmi obtížné stanovovat normativně složení výchovných skupin v domovech. Homogenní skupiny (dle věku, školy, třídy apod.) lze vytvořit

pouze výjimečně, stejně tak výchovné skupiny složené jen ze žáků se zdravotním postižením nebo jen ze studentů VOŠ. Proto doporučujeme posílit rozhodovací pravomoci ředitele v oblasti organizace výchovné činnosti s přihlédnutím ke specifickým podmínkám, ale se zárukou, že domov nebude podfinancován v případě, že budou normativy postaveny na výchovných skupinách.

5. Pro budoucí legislativní úpravy navrhujeme připravit možnosti alternativní organizace domovů mládeže, které by umožňovaly pružněji a efektivněji reagovat na měnící se podmínky, resp. nastavit organizaci domova podle konkrétních podmínek dané lokality (např. v malých DM), skladby žáků a studentů a jejich věkové struktury. Tento alternativní přístup by umožnil pojmout výchovnou skupinu jako základní organizačně-administrativní jednotku a výchovnou práci v celém domově mládeže realizovat napříč těmito jednotkami – tak, jak se to již děje. Tomu také přizpůsobit pedagogickou dokumentaci – jak je to u denního hlášení. Vychovatelé budou mít přidělené žáky do skupiny, u nichž povedou osobní spisy žáků, jednání s rodiči, školami apod.

Projednáno a schváleno na jednání Valné hromady OS ADMIN ČR dne 21.2.2014.

Vypracovali za OS ADMIN ČR: Mgr. Bedřich Hájek, Ing. Jan Kosek, Mgr. Sylva Nekolová, Mgr. Vlastimil Šíp

Financování DM

Pracovníci domovů mládeže (dále jen DM) a internátů v zastoupení Asociace domovů mládeže a internátů ČR (dále jen ADMIN) vyslovili na Valné hromadě obecnou nespokojenost s financováním svých zařízení a způsobem rozdělování prostředků na mzdy a provoz.

Kritizováno je zejména:

- a) Nedostatečné financování v oblasti mezd - řada vychovatelů je zařazena nebo byla přeřazena z vyšší platové třídy do 8. PT bez ohledu na dosažené vzdělání, aniž by byly úměrně sníženy i požadavky na obsah jejich práce. Ředitelé jdou do rizika, když jsou nuceni zabezpečovat výchovu a dohled jen jedním vychovatelem nebo i jen nepedagogickým pracovníkem.
- b) Pracovníci DM pociťují nedostatečnost financování také v oblasti prostředků na provoz, zejména na modernizaci vybavení. Zejména pracovníci DM, které jsou součástí školy, pak z toho vyvozují, že je jejich práce nedoceňována, domov je nepotřebný, škola se nedokáže vyrovnat s úbytkem žáků a řeší situaci na úkor DM a poukazují také na velké rozdíly ve financování DM v jednotlivých krajích.
- c) Obecně je poukazováno na to, že zřizovatelé při stanovování rozpočtu nedostatečně akceptují rozdíly v organizaci práce a v podmínkách jednotlivých zařízení a soudí, že by některé z ukazatelů, které významněji ovlivňují finanční náročnost provozování DM, mohlo brát v úvahu už MŠMT při financování krajů.
- d) Příčiny neuspokojivého stavu vidí členové asociace především v tom, že DM jsou součástí školských služeb a nikoliv systému vzdělávání v oblasti mimoškolní výchovy mládeže, jak tomu bylo před účinností stávajícího školského zákona. Přitom domovy své výchovně vzdělávací cíle chápou a také realizují jako prioritní a plní je v rozsahu, který překračuje rámec účelu DM popsaného v legislativě.

1. Obecné informace k současnému systému financování regionálního školství – financování DM se řídí:

- ✓ zákonem č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a dalším vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- ✓ vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů,
- ✓ směrnicí čj. 28 768/2005-45, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu, ve znění pozdějších předpisů, (směrnice byla publikována ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí a je pro KÚ závazná).

2. Návrhy a alternativy řešení

a) Změna školského zákona a způsobu financování školských výchovných a ubytovacích zařízení

Vyjmout DM a internáty ze školských služeb a zařadit je do oblasti vzdělávání.

Zdůvodnění:

DM a internáty oproti některým jiným školským službám realizují své výchovně vzdělávací cíle v souladu se školským zákonem § 3 prostřednictvím ŠVP (viz další podněty ke změně vyhlášky č. 108/2005 Sb. v § 2 a 3 tj. účel a organizace DM). Plnění vzdělávacích cílů považují za stejně (ne-li více) důležité jako plnění svých sociálně zabezpečujících funkcí.

b) Stanovení zvláštního republikového normativu pro DM tzv. „službového“.

Ke stanovení vzorce funkční závislosti je třeba zpracovat modely fungování DM (různých typů a kapacity), tj. **ukazatele, které vyjadřují specifika různých DM a ovlivňují finanční náročnost provozu.**

Jedná se zejména o tyto okolnosti v organizaci DM, které výrazněji ovlivňují financování DM a které často nejsou při rozdělování prostředků brány do úvahy:

- ✓ personální zajištění činnosti pedagogickými pracovníky DM 24 hodin denně při respektování ZP (např. ustanovení o pracovní době, přestávkách v práci, odpočinku v týdnu apod.), tzn. zejména zajištění nočního dohledu pedagogickým pracovníkem (asistent pedagoga) a dalším pracovníkem, který bude schopen řešit nebo se podílet na řešení mimořádných situací (např. doprovod ubytovaného žáka k lékařskému ošetření, provozní havárie apod.);
- ✓ potřebný počet nepedagogických pracovníků zajišťujících zejména údržbu a úklid, správu a ostrahu majetku, ale i ekonomiku, personalistiku, mzdy a investiční činnost; z tohoto pohledu vnímat též specifika ekonomicko-správního a provozního zabezpečení činnosti samostatných DM, které je v mnohých případech profesně i objemově náročnější než na běžných školách;
- ✓ financování provozu s přihlédnutím k počtu budov a jejich rozmístění, příp. i k architektonickému uspořádání (zejména k zajištění potřeb dohledu a ostrahy);
- ✓ nutnost zajištění hygienických podmínek ubytování podle vyhlášky č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých (v současnosti nelze ustanovení této vyhlášky plnit z důvodu podfinancování úkonů souvisejících zejména s požadavky na úklid a hygienu prostředí);
- ✓ financování provozu DM o víkendech příp. i o prázdninách (ve shodě se zřizovateli),
- ✓ pokud bude vydána vyhláška k BOZ žáků, tak se předpokládá, že na vyšší normativu budou mít vliv i ustanovení této vyhlášky vztahující se k rizikovým příp. i běžným činnostem v DM; očekáváme stanovení limitu počtu žáků na pedagogického pracovníka vykonávajícího dohled nebo organizující výchovu s přihlédnutím k rizikům jednotlivých činností (některé podněty jsou obsaženy v závěrech 3. pracovní skupiny);
- ✓ nezbytné výdaje DM nejsou v krajích financovány vždy v souladu s jejich potřebami a výrazně se liší i při srovnání krajských normativů, a proto doporučujeme stanovit z úrovně MŠMT ČR normativ příspěvku na provoz a ONIV,
- ✓ zohledňovat počty žáků se zdravotním postižením a poskytovat zvýšený normativ na žáka všem žákům se zdravotním postižením nikoliv jen těm, kteří jsou umístěni ve výchovné skupině tvořené pouze těmito žáky – navrhuje změnu § 3 odst. 6 písm. h) vyhlášky č. 492/2005 Sb. (viz níže);
- ✓ při stanovení normativů nerozlišovat mezi žáky středních škol a studenty VOŠ; samostatné skupiny studentů VOŠ zpravidla nemohou být ustaveny pro jejich malý počet a studenti VOŠ jsou tak začleňováni do běžných výchovných skupin, jejichž četnost je omezena maximálním počtem žáků ve skupině;

c) Úprava republikových normativů z úrovně MŠMT ČR

Základní problém rozdílných normativů pro DM v jednotlivých krajích spočívá v celkovém způsobu jejich tvorby v rámci celého regionálního školství. Financování DM je závislé na podílu počtu ubytovaných z celkového počtu žáků středních škol bez ohledu na počet DM a regionální specifika v kraji (např. sídelní hustota apod.).

DM jsou financovány na základě jediného rozhodného ukazatele Np (průměrného počtu jednotek výkonu připadajícího na 1 pedagogického pracovníka), který nejvíce ovlivňuje výši krajského normativu, ale dostatečně nezohledňuje specifika DM. Zejména není přihlíženo k personální potřebě 24 hodin pedagogické práce denně.

Zrušení rozvojového programu „Hustota a Specifika“ a zachování rezervy ve výši max. 2,5% nevytváří zřizovatelům příliš možností mimonormativně zohlednit specifika DM.

Doporučení:

Vycházet při rozpisu rozpočtu z úrovně MŠMT ČR prostřednictvím republikových normativů pro ubytované žáky z reálného stavu ubytovaných, sítě DM v jednotlivých krajích a zejména přihlížet k důležitým výše uvedeným ukazatelům, které ovlivňují nároky na financování DM.

d) Návrhy na související změny v dalších právních předpisech:

Ve vyhlášce č. 108/2005 Sb. :

- Umožnit v plné míře aplikaci § 10 vyhlášky č. 73/2005 Sb. do výkladu § 3 odst. 3 vyhlášky č. 108/2005 Sb. tzn.:

- aby bylo možné zvýšit počet žáků ve skupině se zdravotním postižením o až 25% žáků ostatních, viz odst. 2 § 10 vyhlášky č. 73/2005,
- aby bylo umožněno integrovat až 5 žáků se zdravotním postižením do běžné skupiny viz odst. 4 § 10 vyhlášky č. 73/2005 Sb. s tím, že nejvyšší počet žáků a studentů ve skupině bude 24.

Základní podmínkou přitom je, aby DM nepřišel o zvýšený příspěvek na zdravotně postižené žáky v těchto smíšených skupinách. To znamená provést změny ve financování DM, protože ty získávají dnes vyšší příspěvek pouze na žáky zařazené do homogenních skupin žáků se zdravotním postižením, nikoliv příspěvek na jednotlivce integrované do běžných skupin (jednotkou výkonu je „najednou“ skupina, nikoliv žák).

- Stanovit ve vyhlášce počty pedagogických pracovníků včetně asistentů pedagoga v DM, příp. počty nepedagogických pracovníků.

Ve vyhlášce č. 492/2005 Sb.

- změna v § 1 písm. t) - vypustit bod 2. a upravit bod 1. takto: „ubytovaný v DM, který se zároveň vzdělává základní škole, střední škole, konzervatoři nebo ve VOŠ“
 - důvod: postavit studenty VOŠ na úroveň žáků jiných škol ubytovaných v DM.
- změna § 3 odst. 6 – vypuštění písmena h) a doplnění u písmena b) ...v DM a internátu.

e) Ze strany MŠMT ČR ponechat větší prostor v rezervě pro kraje, aby mohl být dofinancován sektor školských služeb, chybí náhrada za rozvojové programy Specifika a Hustota (např. Jihočeský kraj - malá sídelní hustota, nutnost financovat více DM).

Nutné související změny: Směrnice MŠMT ČR, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků ze státního rozpočtu.

f) Zmírnit příliš strmou funkční závislost ve výpočtu normativu, zvolit jiný algoritmus, dnes platí, že čím větší DM, tím nižší normativ pedagogických pracovníků; apelovat na MŠMT ČR, aby rozdíly v normativech DM v jednotlivých krajích nebyly tak velké, zmenšit rozptyl těchto ukazatelů, byť chápeme, že tento rozdíl je do jisté míry dán sítí a strukturou škol a školských zařízení v jednotlivých krajích.

g) V budoucím systému financování doporučujeme stanovit normativy z úrovně MŠMT ČR pro všechny obory vzdělávání a další jednotky výkonů (tedy i DM) s tím, že pro krajské úřady by byly buď povinné, nebo by bylo umožněno se od nich odchýlit +/- x procent. Jsme si vědomi, že by to znamenalo významně změnit vyhlášku o krajských normativech s dopady také do školského zákona.

Projednáno a schváleno na jednání Valné hromady OS ADMIN ČR dne 21.2.2014.

Doplněno a obsahově upraveno po konzultaci na MŠMT ČR

Vypracovali za OS ADMIN ČR: p. Lída Pechová, Mgr. Nekolová, Ing. Jan Kosek, Mgr. Vlastimil Šíp

Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků v DM

1. Úvod do problematiky a zdůvodnění navrhovaných podnětů

Legislativa v oblasti bezpečnosti a ochrany žáků (BOZ žáků) je slabým článkem školského systému. Rovněž pedagogičtí pracovníci nejsou dobře chráněni před dopady případného zanedbání svých povinností, protože ty jsou formulovány vágně, nezávazně (Metodický pokyn MŠMT ČR k BOZ žáků z r. 2005 vydaný pro školy a zařízení zřízené MŠMT) anebo vůbec.

Nepřiměřeně velká odpovědnost je tak kladena na ředitele škol a školských zařízení, kteří podle školského zákona odpovídají za BOZ žáků, aniž by měli možnost opřít se o jednoznačné pokyny. Ačkoliv je ve školském zákonu (561/2004 Sb. §29 odst. 2) zakotveno, že „Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících“, tak do dnešního dne tato vyhláška nebyla vydána. Není tedy v platnosti žádná závazná právní norma, která by dávala pedagogům závazné instrukce k prevenci a zajištění BOZ žáků a záleží na řediteli, jaké instrukce dá svým podřízeným na základě vyhodnocení rizik souvisejících s prováděnou činností. Příklady z praxe, které se dostaly až k soudu, dokumentují, že stát se může cokoliv a že ani poučení žáků, preventivní činnost před zahájením nebo v průběhu činnosti (dohled) nepomůže pedagogovi, aby unikl trestu. Jednou z příčin je jistě **nedokonalá legislativa**.

Rizika poškození zdraví žáků v DM mají rostoucí tendenci. Dokumentují to některé statistické údaje a faktory:

- Ačkoliv ubývá počet uživatelů marihuany a heroínu ve věkové kategorii 15 až 19 let, tak užívání marihuany mezi mladistvými a mladými dospělými je stále na vysoké úrovni (Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2012, pro jednání vlády ČR).
- Alkohol: česká droga č. 1 – týká se též mládeže; třetina nezletilých konzumuje ve veřejných podnicích alkohol, i když je ze zákona jeho podávání zakázáno, a ani domácí konzumace není výjimkou (25%).

Opilý nebo žák pod vlivem drog v DM je rizikovým faktorem. Do školy si žák nedovolí přijít pod vlivem (až na závislé výjimky), do domova ano (večer je vhodnější příležitost).

- Nadváha a obezita jsou epidemií třetího tisíciletí. Realizace pohybových nebo fyzicky náročnějších aktivit s těmito žáky přináší četnější rizikové situace, protože žáci jsou neobratní a jejich fyzická kondice a tím i odolnost proti nemocem je na stále nižší úrovni. **Životní styl dnešní mládeže vytváří další rizika.** Především je zde větší pravděpodobnost úrazu i při běžném pobytu a předpoklad četnější nebo déle trvající nemoci.
- I naše praxe nám potvrzuje, že v DM **přibývá žáků s psychickými nebo citovými problémy**, které často rodiče i žáci před pedagogy úspěšně tají, i když byly diagnostikovány lékařem. Snad každý DM řešil vážnější případ psychického strádání u některého ze svých žáků a některé domovy i pokusy o sebepoškozování. Nárůst těchto handicapů souvisí s nezdravým způsobem života, krizí současné rodiny a s fyzickou kondicí a psychickou odolností dnešní mládeže vůbec. Podle některých studií¹ je procento mladých lidí s chronickými zdravotními problémy poměrně vysoké (12,8% dotazovaných) a také počet těch, kteří mají zkušenost s návštěvou odborníka pro psy-

¹ F. D. Krch, H. Drábková, Současné změny životního stylu a duševní zdraví české mládeže, 1997

chické nebo emocionální problémy (12%) je také alarmující. **Zhoršený či změněný zdravotní stav žáka zvyšuje rizika.**

2. Podněty k řešení

2.1. Návrh opatření:

Navrhujeme zapracovat problematiku ochrany zdraví žáků v DM do vyhlášky MŠMT ČR o BOZ žáků, případně jiného závazného právního předpisu např. vyhlášky č. 108/2005 Sb. Jedná se hlavně o definici dostatečnosti či standardů dohledu, tzn. konkretizaci podmínek, za nichž lze dohled nad nezletilými žáky považovat za dostačující při vyhodnocení základních rizik té které situace. Pokud nebude v dohledné době záruka vydání vyhlášky MŠMT, tak bude třeba vyžadovat závazné stanovisko a výklad bezpečnostních situací, které OS ADMIN ČR předá MŠMT ČR.

Odůvodnění:

Za rizikové z pohledu zajištění zákonného dohledu považujeme zejména tyto provozní situace:

- z organizačních či provozních důvodů připadne na vychovatele dvakrát i vícekrát více žáků, než čítá běžná výchovná skupina (malé DM, aktivity s ubytovanými žáky vně DM apod.) v době základního provozu, tj. odpoledne, večer;
- v nočních hodinách plní úkoly dohledu nad žáky a ostrahy budovy většinou bezpečnostní pracovníci nebo méně často asistenti pedagoga, a to bez možnosti řešit krizové situace s pomocí kolegy, jejich odpovědnost za BOZ žáků je mimořádná a rizika rostou (nemoci projevující se hlavně ve večerních hodinách, nutnost zajistit požární ochranu, ostrahu budov, možnosti havárie, jiné nepředvídatelné okolnosti);
- v době školního vyučování (v dopoledních hodinách) řeší domovy dohled nad přítomnými žáky různě, a to i nepedagogickými pracovníky; jde o to, aby žádný z pracovníků DM či školy nebyl vyloučen z možnosti jeho využití při dohledu;
- nevyjasněná je odpovědnost DM za žáky na vycházkách, při odchodu k lékaři nebo i při odjezdu žáka do místa bydliště či jiného místa atd.
- denní pobyt v DM přináší další situace, které jsou příznačné pro ubytovací zařízení, jako např. nebezpečí infekčních chorob, dodržování hygienických předpisů (konzumace jídla, užívání kosmetických přípravků), práce s nástroji v odborných pracovnách, kuchyňkách, používání cvičebního náčiní v posilovnách, cvičebnách a tělocvičnách apod.

Dohled nad chováním žáků nemůže být přítom omezen jen na nezletilé. I zletilci jsou povinni dodržovat vnitřní řád DM a úkolem „dohledové služby“ je kontrolovat jeho dodržování. I pro zletilé žáky a studenty platí opatření v oblasti zajištění BOZ žáků, protipožární opatření, režim dne apod., která obsahuje tento pro všechny žáky závazný dokument.

2.2. Návrh opatření:

S ohledem na vyšší potřebu lidské práce při poskytování služeb a zajištění dohledu navrhujeme, aby zřizovatelé byli nuceni akceptovat požadavky ředitelů DM na navýšení mzdových prostředků na druhého pracovníka, a to zejména ze dvou důvodů:

- *výpomoc na pracovišti je nezbytná z důvodů organizačních (viz např. nutnost doprodu do zdravotnického zařízení, řešení havárie apod.)*
- *výpomoc je nezbytná z důvodu řešení výchovné situace (o tom dále).*

Doporučujeme, aby vyšší potřeba práce v nočních hodinách byla zohledněna při aktualizaci vyhlášky o krajských normativních ukazatelích jako jeden z ukazatelů.

Zde je třeba přihlídnout zejména k počtu budov, jejich rozmístění, počtu žáků, zásadám bezpečnosti a hospodárnosti.

Pozn. Podrobněji se touto problematikou zabývala pracovní skupina k financování DM.

Odůvodnění:

Jednání žáků v důsledku jejich zdravotních problémů (nemoc, úraz, ale také alkohol, drogy apod.) vyžaduje **zvýšený dohled nad žáky v denní i noční době**. Zejména v době noční nejsou dnes vytvořeny vhodné podmínky k zajištění všech úkonů, které je třeba provést v případě, že je třeba řešit vážnější zdravotní situace, havárie apod., protože pracovník zůstává v DM v absolutní většině případů sám. Přitom akutní onemocnění může postihnout i samotného pracovníka.

Pokud je například žák odvezen k ošetření lékařem, tak ve většině DM není nikdo další, kdo by ho doprovodil tam nebo žáka odvezl po ošetření zpět. Zaměstná-li noční službu jediný zdravotně indisponovaný žák (třeba i opilý), tak nelze konat dohled nad ostatními. (Obdobně na tom ale jsou i DM s malým počtem žáků, o něž často pečuje jeden vychovatel i přes den.) Zdravotnická zařízení nemají sjednocenou praxi a i v jednom místě uplatňují různé přístupy k řešení situace nemocného („dovezeme ho - odvezte si ho - musí si ho vyzvednout rodič“). Zde je zřejmě řešení spíše na straně ministerstva zdravotnictví.

Pokud nebude možné řádné zajištění dohledu zejména v noci řešit dvěma pracovníky, pak doporučujeme zajistit financování pracovníka na pozici asistenta pedagoga a dalšího pracovníka v pracovní pohotovosti (§79 ZP odst. 1 písm. h), §95 a 140), který by byl připraven k výkonu práce (např. ve výše uvedených případech).

Projednáno a schváleno na jednání Valné hromady OS ADMIN ČR dne 21.2.2014.

Vypracovali za OS ADMIN ČR: Mgr. Vlastimil Šíp, Mgr. Sylva Nekolová